

80 ÅR

Hamn och Fiskarföreningen Björkö Strandkassa u.p.a

Historik

Denna gamla ärevärdiga förening startades 25 november 1907 och hette först Björkö Strandkassa u.p.a. Dess huvudsyfte var att *”söka tillvarataga och främja öbornas gemensamma intressen genom att uppföra bryggor och planer mm, söka bereda tillfälle för sina medlemmar att lättare avyttra sina produkter samt att genom anordnande av sillpackning och dyl. bereda inkomst och arbete för föreningens medlemmar”*. 164 personer registrerade sig som medlemmar under första året. Den första insatsen var att förbättra vägen till gamla ångbåtsbryggan. Vid denna tid fanns ingen hamn på Björkö utan fiskebåtarna förtöjdes i moringar utanför strandkanten.

Rätt till inträde i föreningen hade alla på ön boende manspersoner mellan 15-65 år. Medlemsavgiften var 2 kronor per år. Den sänktes under första världskriget till en krona vilket den fortfarande är. De första stadgarna antogs vid årsmötet 1909.

Oljeaffären startade sin verksamhet den 10 maj 1924. Omsättningen det första halvåret var 27 000 kronor. Föreningen drev under en kort tid även en speceriaffär. All affärsverksamhet upphörde dock redan vid årsskiftet 1945-46 då en nybildad Björkö Andelsförening tog över affärsverksamheten.

Detta var den första Strandkassan i Bohuslän och den kom att få många efterföljare under årens lopp.

Nuvarande förening

Hamn och Fiskarföreningen Björkö Strandkassa u.p.a

Under 20-talet började det talas om att bygga en fiskhamn och för att kunna vara delaktig i detta måste fiskarena själva kunna ställa upp med 10 procent av byggkostnaderna. För detta ändamål registrerades Hamn och Fiskarföreningen Björkö Strandkassa u.p.a 1928 som en ekonomisk förening och en hamnkommitté bildades. Den bestod av Adolf Alexandersson, Artur Gillholm, Efraim Eliasson, Joel Karlsson, Rickard Karlsson och Otto Alexandersson.

Föreningen fyller alltså i år 80 år i sin nuvarande skepnad med hamnen som huvudprioritering för verksamheten.

Viktiga årtal

1922 gjorde major Asplund mark och bottenundersökningar samt kostnadsberäknade tre olika alternativ. Dessa var,

1. Muddring och kajbygge i inre hamnområdet
2. Vågbrytare från Skarviks holme och norrut
3. Vågbrytare från norra sidan och österut.

De två sista förslagen kom till utförande medan det första omarbetades.

1928 hamnkommittén bildades. Ett allmänt möte hölls och då uttalades följande. ”lösandet av hamnfrågan bör påskyndas samt förarbetet forceras i raskaste tempo”.

Tullkontrollör A.G.Bjulén utsågs till föreningens juridiska ombud och fick i uppdrag att ordna markköp, lagfarter, framställningar och andra ärenden som rörde hamnbygget.

1931 Alla markköp blev klara. En del mark skänktes av bl.a. Västergårdsbönderna. Lagfartsbeviset är utskrivet den 13 oktober 1931 och omfattar 2,0475 hektar. Omkring 50 markägare hade berörts av upphandlingen. Det totala priset uppgick till 4869, 28 kronor.

1931 beviljades anslag om 171.600 kronor av Kungliga Väg och Vattenbyggnadsstyrelsen till byggandet av norra piren. Detta var ett beredskapsarbete.

1932 beviljades även anslag till södra piren och den påbörjades genast efter att norra piren färdigstälts.

1935 godkändes ritningar och kostnadsförslag samt ingavs framställning om anslag till småbåtshamnen. Ritningarna hade gjorts av ingenjör G. Berglund men blev senare omarbetade av kapten Carl Bjuke och ingenjör Orvarsson.

1937 beviljades anslag till småbåtshamnen.

1939 bröt andra världskriget ut och marinen kom till Björkö och tog hamnen till förlägningsbas. Ytterligare anslag från staten var svårt att få under rådande läge. Hamnföreningen vände sig då till de militära myndigheterna på Nya Varvet och sökte deras stöd för en framställning om medel. Militären var mycket samarbetsvillig och tillstyrkte starkt framställningen om medel för kajanläggningen.

1941 den 26 november beviljade Arbetsmarknadskommissionen 388.000 kronor.

1944 den 16 september invigdes Björkö Fiskhamn av landshövding Malte Jakobsson. Invigningstalet för Föreningen hölls av Olof Alexandersson, ordförande i Björkö Strandkassa.

Vid denna tidpunkt hade Björkö fått skyddade ytter och inner hamnar samt två vågbrytare och 350 meter kaj i ytterhamnen vilket räckte till kajplats för 17 stycken 20 meters fiskebåtar.

Mellan 1932 och 1944 pågick arbeten i hamnen, de sista åren under ledning av Föreningen själv. Kostnaderna fördelades enligt följande,

Statsbidrag		Egen insats	
Norra piren	154.400	Båda pirarna	21.560
Södra piren	44.400		
Småbåtshamnen	71.400		14.100
Kajbyggnaden	388.000		38.000
Kostnader för mark och utredningar mm	0		13.666
Totalt	658.240		87.326

Totalt 745 566 kronor kostade detta stora arbete som pågick under drygt 12 år.

Den stora betydelse som hamnen kom att få för Björkö går naturligtvis inte att värdera i kronor och ören utan man får nöja sig med att konstatera att den fortfarande spelar en stor roll i Björköbornas medvetande och engagerar de flesta. Fiskeflottan har ju minskat betydligt sedan 70 talet men den är fortfarande hamnens prioritering trots den stora expansionen av fritidsbåtar och gästande nöjesbåtar.

Andra verksamheter

Hamnföreningen har från början av sin verksamhet också tagit aktiv del i och bekostat helt eller delvis åtgärder som syftat till att gagna samhälliga förbättringar. Det gäller bl.a. vägbeskydd, badplatser, trampoliner, park och parksoffor. Dessutom anslog Föreningen årligen medel till skolresa och fattigfonden.

Det var tack vare Hamnföreningen som embryot till öns brandkår grodde när man år 1912 övertog ansvaret för brandsprutan och dess skötsel.

1940 inköptes tankbåten Oden för 15 000 kronor för att frakta olja mellan Göteborg och Björkö. När man 1939 gjort lönsamhetskalkylen beräknades att årsbehovet av brännolja var 900 000 liter. Inköpspriset detta år var 7 öre per liter och det såldes för 9,3 öre litern.

Som en kuriositet kan nämnas att Hamnföreningen även hade hand om och bekostade belysningsnätet i hamnen och på ön. Redan 1910 sattes den första belysningen upp. Det var en s.k. Luxlampa. 1911 sattes ytterligare en lampa upp och då anställdes den förste belysnings-skötaren.

En annan kuriositet är att Hamnföreningen även blev inblandad i att organisera regelbunden sotning av öns fastigheter. Det skedde 1943.

Björkö i november 2008

Sammanställt av Christer Alexandersson